

Rahvusvahelise kaitse taotlejat, kes on tõsiselt rikkunud teda majutava majutuskeskuse sisekorraeeskirju või käitunud väga vägivaldselt, ei tohi karistada majutust, toitu ja rõivaid hõlmavatest materiaalistest vastuvõtutingimustest ilmajätmisega

Euroopa Kohtu suurkoda käsitles 12. novembril 2019 tehtud kohtuotsuses Haqbin (C-233/18) esimest korda seda, millise ulatusega on direktiivi 2013/33¹ artikli 20 lõikes 4 liikmesriikidele antud õigus määrata kindlaks karistused, mida kohaldatakse rahvusvahelise kaitse taotlejale teda majutava majutuskeskuse sisekorraeeskirjade tõsise rikkumise või väga vägivaldse käitumise eest. Euroopa Kohus otsustas, et see säte, tõlgendatuna koos Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 1, ei võimalda liikmesriikidel näha sellistel juhtudel ette karistust, millega taotleja jäetakse kas või ajutiselt ilma majutust, toitu või rõivaid hõlmavatest materiaalistest vastuvõtutingimustest.

Zubair Haqbin on Afganistani kodanik, kes saabus Belgiasse saatjata alaealisena. Pärast seda, kui ta oli esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, majutati ta ühte majutuskeskusesse. Selles keskus osales ta kakluses erineva etnilise päritoluga elanike vahel. Selle sündmuse järel otsustas vastuvõtukeskuse direktor jätta ta 15 päevaks ilma vastuvõtukeskuse materiaalsest abist. Ajal, mil ta oli abist ilma jäetud, veetis Z. Haqbin enda sõnul ööd ühes Brüsseli pargis ja sõprade juures.

Neil asjaoludel küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes menetleb Z. Haqbini apellatsioonkaebust esimese astme kohtu otsuse peale, millega jäeti rahuldamata tema kaebus abist ilmajätmise otsuse peale, Euroopa Kohtult, kas Belgia ametiasutustel on õigus tühistada Z. Haqbini olukorras oleva rahvusvahelise kaitse taotleja materiaalsed vastuvõtutingimused või neid kitsendada. Lisaks on Z. Haqbini konkreetset olukorda arvestades tekkinud küsimus, millistel tingimustel võib sellist karistust kohaldada saatjata alaealisele.

Euroopa Kohus täpsustas kõigepealt, et põhimõtteliselt võivad direktiivi 2013/33 artikli 20 lõikes 4 nimetatud karistused puudutada ka materiaalseid vastuvõtutingimusi. Samas peavad sellised karistused nimetatud direktiivi artikli 20 lõike 5 kohaselt siiski olema objektiivsed, erapooletud, põhjendatud ja proportsionaalsed taotleja konkreetse olukorraga ning igal juhul tagama inimväärse elatustaseme.

Kõikide materiaalsete vastuvõtutingimuste või majutust, toitu või rõivaid hõlmavate materiaalsete vastuvõtutingimuse kas või ajutine tühistamine ei ole aga ühitatav kohustusega tagada taotlejale inimväärne elatustase. Selline karistus jätaks ta nimelt ilma võimalusest rahuldada oma kõige esmasemad vajadused. Lisaks eiraks see proportsionaalsuse nõuet.

Euroopa Kohus lisas, et liikmesriikidel on kohustus tagada inimväärne elatustase pidevalt ja katkematult ning rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu eest vastutavad ametiasutused peavad kindlustama sellise elatustaseme tagamiseks sobivate vastuvõtutingimuste kättesaadavuse kontrollitult ja enda vastutusel. Erinevalt sellest, kuidas Belgia pädevad ametiasutused seda ette

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT 2013, L 180, lk 96).

nägid, ei saa nad seega piirduda abist ilma jäetud taotlejale nimekirja andmisega eraõiguslikest kodutute varjupaikadest, kes võivad ta vastu võtta.

Seoses karistusega, mis seisneb materiaalsete vastuvõtutingimuste kitsendamises, näiteks õiguse päevarahale tühistamises või kitsendamises, täpsustas Euroopa Kohus, et pädevate ametiasutuste ülesanne on igal juhul tagada, et selline karistus oleks taotleja konkreetset olukorda ning juhtumi kõiki asjaolusid arvesse võttes kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ega riivaks taotleja väärikust. Ta märkis sellega seoses, et liikmesriigid võivad direktiivi 2013/33 artikli 20 lõikes 4 osutatud juhtudel näha ette muid meetmeid kui need, mis puudutavad materiaalseid vastuvõtutingimusi, näiteks taotleja paigutamine majutuskeskuse eraldatud ossa või tema üleviimine teise majutuskeskusesse. Pädevad ametiasutused võivad ka otsustada kohaldada taotleja suhtes kinnipidamismeedet, juhul kui selles direktiivis ette nähtud tingimused on täidetud.

Kui taotleja on saatjata alaealine, st haavatav isik direktiivi 2013/33 tähenduses, peavad liikmesriikide ametiasutused selle direktiivi artikli 20 lõike 4 alusel karistuste kohaldamisel pöörama eriti suurt tähelepanu alaealise konkreetsele olukorrale ja proportsionaalsuse põhimõttele. Saatjata alaealise puhul tuleb nende karistuste määramisel muu hulgas põhiõiguste harta artiklit 24 arvestades silmas pidada eelkõige lapse parimaid huve. Ühtlasi ei takista direktiiv 2013/33 neil ametiasutustel otsustada anda asjaomane alaealine üle alaealiste kaitsega tegelevale talitusele või õigusasutusele.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele riigisisestele kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127.

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106.